

Magdalena Nowak

Miasta uniwersyteckie jako obszary przepływu wiedzy między przedsiębiorstwami a uczelnią

Ekonomiczne Problemy Usług nr 64, 79-92

2011

Artykuł został opracowany do udostępnienia w internecie przez Muzeum Historii Polski w ramach prac podejmowanych na rzecz zapewnienia otwartego, powszechnego i trwałego dostępu do polskiego dorobku naukowego i kulturalnego. Artykuł jest umieszczony w kolekcji cyfrowej bazhum.muzhp.pl, gromadzącej zawartość polskich czasopism humanistycznych i społecznych.

Tekst jest udostępniony do wykorzystania w ramach dozwolonego użytku.

MAGDALENA NOWAK

Uniwersytet Łódzki

MIASTA UNIwersYTECKIE JAKO OBSZARY PRZEPLYWU WIEDZY MIĘDZY PRZEDSIĘBIORSTWAMI A UCZELNIĄ

Wstęp

Współczesny system społeczno-gospodarczy stawia szereg wymagań przed uczestnikami procesów społecznych i gospodarczych. Klasyczne czynniki lokalizacji przedsiębiorstw czy koncepcje rozwoju lokalnego i regionalnego tracą na znaczeniu. Rozwój społeczny i gospodarczy ma szansę zdynamizować się przede wszystkim w oparciu o wiedzę. Budowa gospodarki opartej na wiedzy wymaga jednak stworzenia środowiska współpracy i wymiany, a ogromną rolę odgrywa tu wymiana na linii nauka – gospodarka. Szczególnie predysponowane do zaistnienia takiej wymiany są obszary miejskie, gdzie koncentruje się aktywność akademicka.

1. Szczególna rola miast uniwersyteckich w budowie gospodarki opartej na wiedzy

Miasto jest przestrzenią tworzącą specyficzne warunki dla rozwoju społeczno-gospodarczego. Zgodnie z teorią lokalizacji Webera¹, obszar ten cechują tzw. korzyści aglomeracji. Wyrażają się one w tym, że możliwa

¹ D.M. Smith, *Industrial Location*, John Wiley & Sons, Nowy Jork 1971, s. 113-115.

jest obniżka kosztów w zakładach zlokalizowanych w punkcie grupującym wiele innych podmiotów gospodarczych, posiadającym wysoko wykwalifikowaną siłę roboczą oraz stanowiącym duży zróżnicowany i zwarty rynek zbytu. Korzyści aglomeracji powstają wskutek bliskiego położenia zakładów pokrewnych, co umożliwi społeczny podział pracy, wzrost specjalizacji i kooperację między podmiotami. Korzyści ekonomiczne wynikają przynajmniej z trzech czynników². Po pierwsze, podmioty gospodarcze zyskują dostęp do szerokiego rynku pracy, na którym większa jest szansa pozyskania specjalistów, natomiast pracownicy mają z kolei większe możliwości rozwoju zawodowego. Dodatkowo firmy korzystają wspólnie z wielu czynników wytwórczych oraz usług. Po drugiej stronie owi usługodawcy czy kooperanci odnoszą korzyści skali z uwagi na powiększony rynek odbiorców. Po trzecie, firmy zyskują na większym przepływie informacji i idei, ponieważ ich transfer jest ułatwiony w drodze kontaktów często nieformalnych, wynikających z okazji do spotkań z uwagi na bliskie położenie podmiotów. Sytuacja ta skutkuje obniżką kosztów produkcji i rozwojem postępu technicznego. Współczesne korzyści aglomeracji to także dostęp do innych podmiotów otoczenia biznesu, a także oferty instytucji badawczych i naukowych oraz szkół wyższych. Teoria ta, nazywana klasyczną teorią lokalizacji, znajduje rozwinięcie we współczesnych, zmieniających się warunkach. Wśród wielu teorii rozwoju gospodarczego miasto i jego oferta edukacyjna czy akademicka odgrywają szczególną rolę. W koncepcji bazy ekonomicznej³ funkcje te zaliczyć trzeba do miastotwórczych, ponieważ w większości są egzogeniczne, co dotyczy zwłaszcza szkolnictwa wyższego. Także koncepcje biegunów rozwoju⁴ czy rozwoju opartego na innowacyjności dostrzegają w ośrodkach miejskich pewne specyficzne właściwości, polegające na koncentracji kapitału, potencjału innowacyjnego i wiążącego się z nim potencjału akademickiego jako elementu środowiska sprzyjającego innowacjom. Koncepcja regionu uczącego się⁵ jest kolejnym teoretycznym spojrzeniem na rozwój regionu, która upatruje w potencjale akademickim szans na rozwój regionu.

² N. Buck, I. Gordon, A. Harding, I. Turok (eds), *Changing cities. Rethinking Competitiveness, Cohesion and Governance*, Palgrave Macmillan 2005, s. 35.

³ Koncepcję tę stworzył Sombart, szerzej [w:] P. Bury, T. Markowski, J. Reguński, *Podstawy ekonomiki miasta*, Fundacja Rozwoju Przedsiębiorczości, Łódź 1993, s. 27-29.

⁴ D. Stawasz, *Współczesne uwarunkowania rozwoju polskich regionów*, UŁ, Łódź 2000, s. 28.

⁵ Szerzej między innymi [w:] A. Nowakowska (red.), *Budowanie zdolności innowacyjnych regionów*, Biblioteka, Łódź 2009, s. 32-34.

Dokumenty strategiczne UE dostrzegają rolę miast w budowie gospodarki opartej na wiedzy. W dokumencie *Polityka spójności a miasta...* czytamy: „Unia Europejska będzie skuteczniej realizowała cele wzrostu i zatrudnienia, jeżeli wszystkie regiony będą w stanie spełniać swoją rolę. Miasta mają w tym celu ogromne znaczenie. Na ich terenie znajduje się większość miejsc pracy, a także przedsiębiorstw i placówek szkolnictwa wyższego, a ich działanie jest decydujące dla osiągnięcia spójności społecznej. Miasta są ośrodkami zmiany opartej na innowacjach, duchu przedsiębiorczości i wzroście gospodarczym”⁶. Dokument ten wskazuje następujące proponowane kierunki działania na rzecz wsparcia innowacji, przedsiębiorczości i gospodarki opartej na wiedzy w miastach:

1. „Miasta powinny przyciągać i zatrzymywać pracowników wiedzy i w bardziej ogólnym podejściu, większą część mieszkańców posiadających dyplomy ukończenia studiów wyższych. Atrakcyjność miasta w zakresie transportu, usług, środowiska naturalnego i kultury stanowi jeden z fundamentalnych czynników decydujących o wyborze podejmowanym przez tych pracowników.
2. Miasta mogą odgrywać rolę pierwszoplanową w przygotowaniu strategii innowacji dla całego regionu. W stosownych przypadkach miasta mogą również przejąć inicjatywę w zakresie wsparcia lub przedsięwziąć swoje własne działania badawcze.
3. Miasta są zachęcane, aby włączały się w projekty badania i rozwoju (TRPBiR) i wspierały wprowadzanie innowacji technologicznych.
4. Miasta powinny działać w taki sposób, aby oferta regionalna w zakresie edukacji, innowacji i RTD była bardziej skuteczna i dostępna dla przedsiębiorstw lokalnych, w szczególności dla MSP i przedsiębiorstw gospodarki społecznej.
5. Miasta mogą stymulować i koordynować partnerstwa oraz najlepsze obszary badawcze z uniwersytetami i placówkami szkolnictwa wyższego poprzez tworzenie inkubatorów przedsiębiorczości, przedsiębiorstwa wspólne i miasteczka naukowe.
6. Miasta są zachęcane, aby rozwijały strategię zintegrowaną i zrównoważoną w dziedzinie społeczeństwa obywatelskiego, aby zwalczać

⁶ „*Polityka spójności i miasta. Rola miast i aglomeracji w odniesieniu do wzrostu i zatrudnienia w regionach*”, Komisja WE, Bruksela 2006, s. 4, http://ec.europa.eu/regional_policy/consultation/urban/index_pl.htm.

nierówny dostęp do elektronicznych środków komunikacji poprzez umożliwienie dostępu do nowych technologii zgodnie z celami inicjatywy i2015 (w dziedzinie administracji i handlu elektronicznego, zdalnego nauczania, kultury cyfrowej, wirtualnej integracji społecznej i dostępności). Ta strategia musi być zgodna z odpowiednimi strategiami regionalnymi i krajowymi.

7. Miasta powinny wspierać szybkie przyjęcie innowacji ekologicznych i systemów zarządzania środowiskiem naturalnym. Realizacja inwestycji w tej dziedzinie już od teraz pozwoli przedsiębiorstwom europejskim przyjąć pozycję wiodącą w rozwijającym się sektorze⁷⁷.

Komunikat ten jest rozszerzeniem dokumentu programowego polityki spójności UE – Strategiczne Wytyczne dla Wspólnoty. Jedna z wytycznych – *Terytorialny wymiar polityki spójności* – jasno definiuje miasta jako obszary przyciągające osoby o wysokich kwalifikacjach, „tworząc często efekt spirali sprzyjający innowacjom i przedsiębiorczości, co dodatkowo zwiększa ich atrakcyjność dla kolejnych utalentowanych jednostek⁷⁸. Stąd utrzymywać należy na wysokim poziomie wszystkie usługi miejskie, które wiążą się z generowaniem tych wysokich kwalifikacji (ośrodki akademickie) czy utrzymaniem tej siły roboczej (np. odpowiedni dostęp do usług wyższego rzędu, wysokiej jakości miejsca pracy). Wzmocnienie roli miast jako biegunów wzrostu ujęte jest także w Narodowych Strategicznych Ramach Odniesienia – piąty cel horyzontalny *Wzrost konkurencyjności polskich regionów i przeciwdziałanie ich marginalizacji społecznej, gospodarczej i przestrzennej* akcentuje silnie ten aspekt, kierując działania na: „wykorzystanie potencjału największych ośrodków miejskich jako siły napędowej rozwoju regionalnego – miasta jako centra innowacji i gospodarki opartej na wiedzy – poprzez ulepszenia w dziedzinie konkurencyjności, promowanie przedsiębiorczości, innowacji i rozwoju usług oraz pozyskanie i utrzymanie siły roboczej o wysokich kwalifikacjach⁷⁹”.

Można zatem stwierdzić, że szczególnie ważne dla rozwoju gospodarki opartej na wiedzy są te ośrodki miejskie w których występuje silna koncentracja ośrodków akademickich, jako potencjału możliwego do wykorzystania przez gospodarke.

⁷⁷ Tamże, s. 8-9.

⁷⁸ Decyzja Rady z dnia 6 października 2006 r. w sprawie strategicznych wytycznych Wspólnoty dla spójności (2006/702/WE), Dz. Urz. L 291 z 21.10.2006, s. 29.

⁷⁹ Narodowe Strategiczne Ramy Odniesienia 2007-2013 wspierające wzrost gospodarczy i zatrudnienie, MRR, Warszawa 2007, s. 69.

Tabela 1.

Miasta uniwersyteckie w Polsce

Miasto	Liczba większych uczelni	Liczba studentów
Warszawa	10	151 578
Kraków	10	146 617
Wrocław	8	111 848
Poznań	8	111 182
Katowice i Gliwice	7	96 609
Łódź	6	69 539
Gdańsk i Gdynia	7	64 322
Szczecin	4	64 278
Lublin	4	61 851

Źródło: opracowanie własne

W ramach projektu Innopolis¹⁰ podjęto próbę identyfikacji najlepszych praktyk z zakresu wymiany wiedzy na linii uczelnia – przedsiębiorstwo. W tym celu wyłoniono obszary miejskie o znaczącym potencjale akademickim. Przestrzeń poszczególnych krajów Unii Europejskiej nie jest pod tym względem jednorodna. Jeśli przyjąć za kryterium miasta, gdzie kształci się przynajmniej 60 tys. studentów i funkcjonują przynajmniej trzy ośrodki uniwersyteckie złożone z wielu jednostek organizacyjnych, na mapie Unii Europejskiej można wskazać takie obszary w 21 krajach na 27 państw członkowskich. W niektórych przypadkach są to grupy miast, w innych dotyczy to pojedynczych jednostek miejskich. Trudności w zarysowaniu granicy wynikają ze stopnia urbanizacji, gęstości zaludnienia, powiązań funkcjonalnych i innych specyfik poszczególnych krajów Unii Europejskiej¹¹. Dla przykładu, w Polsce można wskazać 10 takich miast lub zespołów miast (tabela 1).

Jednocześnie niezaprzeczalny jest fakt ścisłego związku między innowacyjnością a wzrostem gospodarczym. Skoro zaś procesy innowacyjne i postęp techniczny mają swoje źródło w wiedzy i nauce¹², to oczywista jest konieczność wspierania tych ostatnich. Kluczowa rola nauki,

¹⁰ Międzynarodowy projekt badawczy finansowany z programu Interreg IVC, <http://www.inno-polis.eu>.

¹¹ Wyniki analizy przedstawione są na stronie internetowej projektu Innopolis, <http://www.inno-polis.eu>.

¹² D. Stawasz, *Współczesne uwarunkowania...*, dz. cyt., s. 188.

uniwersytetów i publicznych jednostek badawczych jest w tym procesie niezwykle ważna. Jednak nie chodzi o tradycyjną „produkcję” wiedzy w uczelniach wyższych, lecz zaprzęgnięcie tych jednostek akademickich do służby w gospodarce. Gospodarka oparta na wiedzy wymaga od uniwersytetów bardziej przedsiębiorczej postawy, będącej ich trzecią, poza dydaktyką i badaniami, misją¹³. Chodzi o takie działania uczelni, które uczynią gromadzoną wiedzę użyteczną dla gospodarki.

2. Bariery i siły motoryczne współpracy nauki i biznesu

Współpraca nauki i gospodarki w Polsce jest wciąż słaba. Należy mieć bowiem na uwadze szereg barier, które utrudniają nawiązanie czy poszerzenie kontaktów między firmami a nauką. Wśród nich należy wskazać następującego typu ograniczenia¹⁴:

- strukturalne (wynikające ze specyfiki sektora nauki),
- systemowe (związane głównie z przerostem regulacji prawnych),
- świadomościowo-kulturowe (związane z brakiem zaufania, stereotypami, brakiem świadomości i akceptacji społecznej),
- kompetencyjne (odnoszące się między innymi do władz i administracji uczelni wyższych).

Najsilniejsze oddziaływanie mają takie bariery, jak¹⁵:

- boom edukacyjny powodujący, że uczelnie polskie swoją przedsiębiorczość skierowały na rozwój płatnych usług dydaktycznych, zaś inne zadania szkoły wyższej, jak badania naukowe, wymiana wiedzy z przedsiębiorstwami, zeszły na plan drugi;
- fakt, że zmiany systemowe dotknęły naukę niewielkim stopniem, a uczelnie w niewielkim stopniu zostały poddane rygorom rynkowym;
- marginalny wpływ wdrożeń i patentów na ścieżkę kariery pracowników naukowych;

¹³ Ph. Cooke, C. de Laurentis, F. Tödtling, M. Trippl, *Regional Knowledge Economies*, Edward Elgar Publishing Ltd. 2007, s. 54.

¹⁴ Problematyka barier i sił rozwoju systemu transferu technologii i komercjalizacji wiedzy, jak również rekomendacji zmian została szeroko omówiona w publikacji: K.B. Matusiak, J. Guliński (red.), *Rekomendacje zmian w polskim systemie transferu technologii i komercjalizacji wiedzy*, PARP, Warszawa 2010.

¹⁵ Tamże, s. 52-53.

- brak uczelnianych regulaminów i wzorów umów z zakresu: przekazywania praw własności intelektualnej, prowadzenia działalności o charakterze usługowym, kontraktów badawczych, podziału zysków z komercjalizacji;
- powszechna uczelniana biurokracja oraz brak zrozumienia dla zmian i poszukiwania nowych rozwiązań organizacyjnych;
- niski poziom zaufania społecznego oraz brak rzeczywistego partnerstwa w stosunkach wzajemnych, stwarzający także bariery dla współpracy w relacjach nauka – gospodarka;
- brak specjalistów z zakresu całości procesu komercjalizacji technologii, brak oferty edukacyjnej w tym zakresie.

Niemniej jednak inicjatywy współpracy między sektorem biznesu i nauki występują mimo pojawiających się ograniczeń. Wspieranie takich zachowań, popularyzacja dobrych praktyk, lobbowanie na rzecz rozwoju takiego partnerstwa to zadanie niezwykle ważne, choć na pewno, z uwagi na siłę istniejących barier, trudne. Siły, które potencjalnie mogłyby pozytywnie oddziaływać na procesy wymiany wiedzy między sektorem nauki i biznesem, są stosunkowo słabe. Bariery mają, niestety, większy ciężar niż siły motoryczne. Największe znaczenie wśród sił ma fakt rozwoju i wspierania przedsiębiorczości akademickiej, co sprzyja przełamaniu schematu myślenia, że przedsięwzięcia komercyjne są sprzeczne z zasadami pracy naukowej i badawczej. Istotny jest też fakt finansowego wsparcia ze strony Unii Europejskiej, zarówno w trwającym, jak i przyszłym okresie programowania¹⁶.

3. Rekomendacje zmian na rzecz poprawy przepływu wiedzy między nauką i gospodarką

Można jednak wskazać pewne działania naprawcze niekorzystnej sytuacji w zakresie powiązań nauki i biznesu. Wśród proponowanych zmian dla budowy gospodarki i przedsiębiorczości opartej na wiedzy¹⁷, a dotyczących sektora nauki jest z pewnością konieczność wzrostu rynkowej orientacji instytucji sektora nauki i zmiany w zarządzaniu nimi.

¹⁶ Tamże, s. 50-51.

¹⁷ Zbiór rekomendacji został przedstawiony [w:] K.B. Matusiak, J. Guliński (red.), *Rekomendacje zmian...*, dz. cyt.

W tym między innymi:

- modyfikacja zasad dystrybucji środków na badania – uwzględnienie poszukiwań komercyjnych,
- prorynkowa stymulacja instytucji sektora nauki i jej kadr (jak choćby modyfikacja oceny parametrycznej jednostek, wprowadzenie elementów promujących współpracę pracowników z biznesem),
- aktywna promocja osiągnięć naukowo-badawczych i oferty dla biznesu,
- wpisanie przedsiębiorczości i komercjalizacji wiedzy w statuty uczelni,
- powołanie i umacnianie ośrodków innowacji w strukturach uczelni,
- włączanie przedstawicieli biznesu w proces kształcenia i proces badawczy,
- indywidualne zasady współpracy uczelni z rzecznikami patentowymi.

Niezbędne są także proinnowacyjne regulacje prawne w sektorze nauki, w tym choćby:

- modyfikacja wskaźników oceny efektywności działania publicznych instytucji naukowych (poszerzenie o zagadnienia związane z powiązaniem z biznesem),
- określenie jasnych reguł licencjonowania wyników badań,
- zarządzanie dysponowaną wiedzą na uczelniach,
- kształcenie przy udziale przedstawicieli biznesu.

W ramach zmian instytucjonalnych i organizacyjnych jest potrzeba ukierunkowania udziału nauki w systemie transferu technologii i komercjalizacji wiedzy, jak na przykład:

- programy mobilności kadr nauki i biznesu (np. praktyka zawodowa kadry naukowej, włączanie praktyków w projekty badawcze),
- wzrost zakresu finansowania badań stosowanych i prac rozwojowych ze środków publicznych,
- stworzenie systemu brokerów technologii, ich zadaniem byłoby przygotowanie oferty nauki dla biznesu po uprzedniej identyfikacji popytu i podaży.

Jedną z barier współpracy środowiska nauki i biznesu są wzajemne uprzedzenia, dlatego też należy:

- poszerzyć model szkoły wyższej jako korporacji kadry i studentów o absolwentów jako kategorię interesariuszy, swoich ambasadorów,

- zmienić nastawienie środowisk naukowych do działań użytecznych, choćby poprzez promocję dobrych praktyk,
- powoływać „rady biznesu” przy instytucjach naukowych,
- organizować imprezy otwierające uczelnie na otoczenie – festiwale nauki itp.,
- włączać instytucje naukowe w lokalne i regionalne sieci, np. klastry.

4. Relacje nauki i biznesu – studia przypadków

Studując relacje pomiędzy uczelnią a przedsiębiorstwem, można wskazać przynajmniej następującego typu więzi:

1. Współpraca strategiczna:
 - a) udział firm w procesie dydaktycznym i orientacji badawczej uczelni,
 - b) udział uczelni w orientacji badawczo-rozwojowej firmy.
2. Współpraca na bazie umów o współpracę:
 - a) umowa licencyjna,
 - b) zlecenie wykonania badań przez uczelnię na rzecz firmy,
 - c) konsulting uczelni na rzecz firmy,
 - d) zlecenie wykonania np. prototypu.
3. Współpraca w ramach szkoleń i edukacji:
 - a) szkolenia personelu firmy,
 - b) wymiana kadr,
 - c) uczestnictwo pracowników firmy w procesie dydaktycznym na uczelni,
 - d) praktyki studenckie w siedzibie firmy.
4. Wspólne przedsięwzięcia:
 - a) współpraca w ramach tworzenia *spin-off*,
 - b) wspólne projekty B+R,
 - c) wspólny rozwój technologii,
 - d) udział we wspólnych przedsięwzięciach (firmach/jednostkach B+R/ jednostkach transferu technologii).
5. Wykorzystanie infrastruktury:
 - a) wykorzystanie laboratoriów uczelnianych przez firmy,
 - b) wykorzystanie pomieszczeń uczelnianych przez firmy,
 - c) lokalizacja firm w uczelnianych parkach naukowych,
 - d) użycie infrastruktury firmy na rzecz uczelni.

6. Współpraca nieformalna.
7. Uczestnictwo w „otwartych dniach” w uczelni.
8. Inne formy współpracy.

Poniżej przedstawione zostaną wybrane przypadki wymiany wiedzy między firmami a uczelniami, także w powiązaniu z innymi organizacjami z regionu łódzkiego¹⁸.

5. Katedra Immunologii i Biologii Infekcyjnej Uniwersytetu Szczecińskiego

Pracownicy Katedry współpracują z przedsiębiorstwem z regionu łódzkiego z branży kosmetycznej. Współpraca trwa od 2003 r. Tropem prywatnych znajomości przedsiębiorstwo skontaktowało się z pracownikiem Katedry. Wprawdzie w ramach Katedry nie prowadzono dotąd badań z zakresu, którym zainteresowana była zgłaszająca się firma, podjęto jednak trud pozytywnej odpowiedzi na zgłoszony popyt. Chęć nawiązania tej relacji ze strony uczelni podyktowana była przede wszystkim osobistą motywacją pracownika Katedry działania na rzecz przemysłu. Dzięki tej współpracy wypracowana została zupełnie nowa gałąź mikrobiologii, stricte dla przemysłu. Pracownik Katedry opracował autorską metodę badań na potrzeby tej firmy. Ponadto, choć absolwenci mikrobiologii są znakomicie wykształceni, są poszukiwanymi specjalistami, istniała luka dydaktyczna w postaci edukacji na potrzeby przemysłu. Obecnie, dzięki tej współpracy, stworzono ofertę dydaktyczną wypełniającą tę lukę.

Współpraca polega na zleceniu Katedrze wykonania badań mikrobiologicznych gotowych produktów kosmetycznych. Badania mają odpowiadać na pytanie, czy produkt podatny jest na zakażenia i jakiego typu. Jest to współpraca bardzo dynamiczna. Przeprowadzanych jest kilka prób w miesiącu, każda jest szczegółowo raportowana.

Od strony formalnej ta wymiana wiedzy angażuje jeszcze jedną organizację, jaką jest Fundacja Uniwersytetu Łódzkiego. Formalnie jest ona ogniwem, które zajmuje się wszystkimi sprawami administracyjnymi, prawnymi i księgowymi. Ocena Fundacji w tym względzie jest bardzo pozytywna.

¹⁸ Przedstawione przypadki nie są jedynymi, jakie udało się zidentyfikować w ramach prowadzonych badań. Ogółem analizie poddano 30 przypadków różnego rodzaju wymiany wiedzy pomiędzy firmami a przedsiębiorstwami.

Sprawność tejże organizacji w tym względzie uważana jest za podstawowy czynnik sukcesu omawianej współpracy.

Kontakty z firmą rozwijają się. Planuje się w przyszłości ofertę praktyk studenckich w jej siedzibie. Poza tym firma znacząco finansowo wspiera Wydział Biologii i Ochrony Środowiska w organizowaniu konferencji naukowych.

Nie jest to jedyna współpraca z przemysłem, jakiej podejmują się pracownicy Katedry Immunologii i Biologii Infekcyjnej UŁ. Wydział ten jako eksperymentalny generuje dla Uniwersytetu Łódzkiego wysokie koszty. Istniałaby szansa na dodatkowe zyski dzięki szerszemu zakrojeniu prowadzenia badań dla biznesu. Rozrośnięta biurokracja uczelniana jest czynnikiem odstrasającym zarówno przemysł, jak i samych naukowców. W omawianym przykładzie sprawy formalnoprawne i księgowo przepływają przez Fundację UŁ. Jednak współpraca taka nie jest uwzględniana przy kategoryzacji Wydziału, choć wiadomo, że to właśnie Katedra tego wydziału jest zleceńbiorcą, a Fundacja jest jednostką działającą przy UŁ. Taki stan rzeczy powoduje słabszą motywację do podejmowania inicjatyw na rzecz przemysłu.

Najistotniejszymi czynnikami sukcesu tej współpracy są: po pierwsze, zaufanie i rzetelność partnerów, a po drugie, ominięcie uczelnianej maszyny biurokratycznej. Można też założyć, że fakt dojścia do współpracy w drodze nieformalnych powiązań nie był bez znaczenia. Współpraca z osobą z polecenia budzi większe zaufanie i pozytywnie nastawia do współpracy.

6. Gedeon

Firma Gedeon jest producentem dzianin różnego przeznaczenia: technicznych, odzieżowych, sportowych, samochodowych, rehabilitacyjnych, militarnych, medycznych, strażackich itp. Firma zatrudnia ok. 25 osób. Jednym z właścicieli jest absolwent Politechniki Łódzkiej, kierunku włókiennictwo. Drugi z założycieli to technik dziewiarstwa, wieloletni pracownik dużych łódzkich firm włókienniczych. Firma jest znana w kręgach włókiennictwa. Prywatne kontakty zaangażowanie jednego z właścicieli w tworzenie nowych pomysłów generują współpracę z podmiotami z branży włókienniczej. Bezpośrednia współpraca z Politechniką Łódzką ma charakter nieformalny, polega głównie na spotkaniach w prywatnym gronie i przy tej okazji, dyskusjach nad

produktami, możliwymi zastosowaniami. Firma współpracuje bezpośrednio z Instytutem Włókiennictwa w Łodzi.

Współpraca firmy Gedeon z Instytutem Włókiennictwa w Łodzi polega na wykonaniu prototypu. Instytut współpracuje z innymi podmiotami z branży włókiennictwa, w tym z Politechniką Łódzką. Efektem tej współpracy są między innymi propozycje dzianin konkretnego zastosowania. Taką propozycję Instytut zgłasza firmie, ona określa potrzeby w zakresie surowca i wykonuje prototyp. Instytut bada dzianinę pod kątem właściwości technicznych. W razie potrzeby w prototypie dokonywane są zmiany i poddawany jest on ponownym pomiarom właściwości technicznych.

Współpraca oparta jest na umowie. Trwa już od 2003 roku. Instytut, który nie ma swojej linii produkcyjnej płaci, firmie za prototyp. Firma w odniesieniu do tych zleceń stosuje szczegółowe procedury i normy jakościowe. W ramach tej wymiany przekazywana jest wiedza technologiczna, umowa zawiera zapisy zobowiązujące do tajemnicy, a pracownicy nie znają celu produkcji.

Nie jest to jedyna wymiana wiedzy firmy z jednostką naukową. Jak wspomniano, firma współpracuje też, choć nieformalnie, z Politechniką Łódzką. Współpracuje również z innymi podmiotami z branży. Czynnikiem kluczowym sukcesu tej wymiany wiedzy jest osobista motywacja właściciela firmy, jego potrzeba nowości, poszukiwania nowych produktów i zastosowań. Istotna wydaje się też sieć nieformalnych i formalnych powiązań, co potwierdza znaczenie bliskich, sieciowych relacji dla procesów wymiany i współpracy.

7. Katedra Dziennikarstwa i Komunikacji Społecznej

W ramach kierunku dziennikarstwo, prowadzonego na Uniwersytecie Łódzkim, odbywają się zajęcia z przedmiotu telewizyjne warsztaty dziennikarskie oraz telewizyjne gatunki dziennikarskie. Do prowadzenia tych i kilku jeszcze innych przedmiotów Uniwersytet zatrudnia redaktorów telewizji regionalnej. Inicjatorem współpracy była kierownik Katedry Dziennikarstwa i Komunikacji Społecznej.

Zajęcia polegają między innymi na analizie poszczególnych gatunków dziennikarskich na przykładach prezentowanych na wideo/DVD. Istotny jest fakt odbywania części zajęć w siedzibie telewizji regionalnej, gdzie studenci mogą w praktycznych, rzeczywistych warunkach uczestniczyć w przy-

gotowywaniu i realizacji programów telewizyjnych. Byłoby to niemożliwe w siedzibie Uniwersytetu, gdyż uczelnia nie dysponuje drogim telewizyjnym sprzętem i technologiami. Studenci wykonują wtedy zadania asystenta redaktora, mogą też biernie uczestniczyć w przygotowywaniu programów (obserwacja) lub brać udział w realizacji programów w terenie.

Praktyk wykładowca zatrudniony jest na umowę zlecenie. Aspekt finansowy nie jest jednak znaczący dla osoby praktyka wykładowcy. Kluczowym czynnikiem sukcesu tej wymiany wiedzy jest osobista, dziennikarska ciekawość świata osoby prowadzącej zajęcia. Studenci są potencjalnymi odbiorcami jego własnych produkcji, dają też korzyści w postaci kontaktów z młodymi, inspirującymi ludźmi. Praktyka ta jest kolejnym przykładem tego, że osobista motywacja stanowi warunek jej zaistnienia.

Nie jest to jedyna współpraca, jakiej podejmuje się łódzka telewizja regionalna. Współpracuje też z Państwową Wyższą Szkołą Teatralną i Filmową w Łodzi. Ponadto studenci UŁ mogą odbywać praktyki w siedzibie telewizji.

Przedstawione przypadki akcentują rolę motywacji osobistej w podjęciu współpracy na linii nauka – przedsiębiorstwo. Wiąże się to z aspektem zaufania do potencjalnych partnerów. Otwartość na otoczenie, inne podmioty z otoczenia społeczno-gospodarczego jest jednym z głównych czynników warunkujących procesy wymiany wiedzy. Popularyzacja dobrych praktyk jest jednym ze sposobów przełamywania stereotypów we wzajemnych kontaktach biznesu i nauki. Powinno się promować własne osiągnięcia w tej dziedzinie. Niezbędne jest też wzajemne przygotowanie oferty, a także wdrożenie w życie pozostałych zaleceń wskazanych w artykule. Efektywna współpraca nauki i gospodarki warunkuje współcześnie rozwój naszego kraju.

Literatura

Buck N., Gordon I., Harding A., Turok I. (eds), *Changing cities. Rethinking Competitiveness, Cohesion and Governance*, Palgrave Macmillan 2005;

Bury P., Markowski T., Regulski J., *Podstawy ekonomiki miasta*, Fundacja Rozwoju Przedsiębiorczości, Łódź 1993;

Cooke Ph., de Laurentis C., Tödtling F., Trippel M., *Regional Knowledge Economies*, Edward Elgar Publishing Ltd. 2007;

Decyzja Rady z dnia 6 października 2006 r. w sprawie strategicznych wytycznych Wspólnoty dla spójności, (2006/702/WE) Dz. Urz. L 291 z 21.10.2006;

Matusiak K.B., Guliński J. (red.), *Rekomendacje zmian w polskim systemie transferu technologii i komercjalizacji wiedzy*, PARP, Warszawa 2010;

Narodowe Strategiczne Ramy Odniesienia 2007-2013 wspierające wzrost gospodarczy i zatrudnienie, MRR, Warszawa 2007;

Nowakowska A. (red.), *Budowanie zdolności innowacyjnych regionów*, Biblioteka, Łódź 2009;

Polityka spójności i miasta. Rola miast i aglomeracji w odniesieniu do wzrostu i zatrudnienia w regionach, Komisja WE, Bruksela 2006, http://ec.europa.eu/regional_policy/consultation/urban/index_pl.htm;

Smith M., *Industrial Location*, John Wiley & Sons, Nowy Jork 1971, s. 113-115;

Stawasz D., *Współczesne uwarunkowania rozwoju polskich regionów*, UŁ, Łódź 2000.

Summary

A city is a specific space to live and operate business. It generates many benefits, among which higher education is very important. It is even more significant in the aspect of knowledge-based economy development. UE and national strategic documents emphasize the issue, directing the efforts toward academic institutions enhancement in order to generate high educated labor resources, initiate innovation process and generate knowledge exchange between business and science. This knowledge exchange thus faces many obstacles in Polish socio-economical environment that are presented in the paper. There are some recommendations for improvement of these processes proposed as well. The paper presents some examples of the knowledge exchange between science institutions and business from Lodz region. They stress the role of personal motivation and trust.

Translated by Magdalena Nowak